

จับสัญญาณความเสี่ยงธุรกิจจาก 3 ปัญหาคอขวดโลก

โดย ดร.รักษ วรรกิจโกศพร

กรรมการผู้จัดการ ธนาคารเพื่อการส่งออกและนำเข้าแห่งประเทศไทย

หลายท่านคงเคยมีประสบการณ์ปัญหาคอขวด (Bottlenecks) อย่างการที่ต้องรอคิวช่องตรวจหนังสือเดินทางเป็นเวลานานที่สนามบิน โดยเฉพาะช่วงวันหยุดยาวที่ความต้องการใช้บริการหนาแน่นแต่ช่องการให้บริการมีจำกัด ซึ่งปัญหาคอขวดโลกก็มีสาเหตุที่คล้ายคลึงกัน คือ เป็นปัญหาจากความไม่สมดุลของอุปทานและอุปสงค์ที่ส่งผลต่อห่วงโซ่อุปทานโลก จนก่อให้เกิดความเสี่ยงจากภาวะขาดแคลนสินค้าหรือบริการและทำให้ต้นทุนของภาคธุรกิจเพิ่มขึ้น อีกทั้งยังอาจกระตุ้นให้เงินเฟ้อทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้นหากสถานการณ์ยกระดับความรุนแรง ซึ่งไม่เป็นที่ผลดีต่อการเติบโตของเศรษฐกิจโลก รวมถึงเศรษฐกิจไทย โดย 3 Bottlenecks สำคัญของโลกที่ควรจับตามอง มีดังนี้ครับ

- **Logistics Bottlenecks...คอขวดเส้นทางการเดินเรือสำคัญของโลก** ปัจจุบันช่องแคบสำคัญที่เปรียบเสมือนคอขวดของเส้นทางการเดินเรือที่สำคัญของโลกกำลังเผชิญความเสี่ยงเพิ่มขึ้น ไม่ว่าจะเป็นคลองปานามาที่กำลังเผชิญวิกฤตภัยแล้งรุนแรงจากปรากฏการณ์เอลนีโญ ทำให้ปริมาณน้ำลดลงจนส่งผลให้การเดินเรือผ่านคลองลดลงราว 1 ใน 3 จากช่วงปกติ โดยคาดว่าสถานการณ์ดังกล่าวจะยังไม่คลี่คลายจนถึงช่วงปลายเดือน เม.ย. 2567 หลังจากนั้นคงต้องขึ้นอยู่กับปริมาณน้ำฝนว่าจะกลับมาเป็นปกติได้หรือไม่ ขณะที่สถานการณ์ความไม่สงบในทะเลแดงจากการที่กลุ่มกบฏฮูตีในเยเมนโจมตีเรือขนส่งสินค้าบริเวณช่องแคบ Bab-El-Mandeb ตั้งแต่ช่วงปลายปี 2566 ส่งผลให้ต้นทุนค่าขนส่งเพิ่มขึ้นเนื่องจากเรือขนส่งสินค้าบางส่วนเปลี่ยนเส้นทางไปอ้อมทวีปแอฟริกาทางตอนใต้ ทั้งนี้ Logistics Bottlenecks มีส่วนทำให้ต้นทุนการค้ำระหว่างประเทศของไทยเพิ่มขึ้น โดยค่าระวางเรือคอนเทนเนอร์เส้นทางไทย-ยุโรปในช่วงต้นเดือน ก.พ. 2567 ปรับขึ้นถึงราว 200% เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันของปีก่อน เป็นต้น

- **Production Bottlenecks...คอขวดภาคการผลิต** อุตสาหกรรมเซมิคอนดักเตอร์ (ชิป) เคยเผชิญปัญหาคอขวดมาแล้วในช่วงวิกฤต COVID-19 จนส่งผลให้อุตสาหกรรม IT ตลอดจนอุตสาหกรรมยานยนต์ทั่วโลก รวมถึงไทย ต้องชะลอการผลิตสินค้าบางรุ่น ขณะที่ปัจจุบันคอขวดของอุตสาหกรรมชิปรอบใหม่กำลังจะเกิดขึ้นจากปัญหาภัยแล้ง โดย S&P Global Ratings ประเมินว่าปัญหา Climate Change เพิ่มความเสี่ยงให้ผู้ผลิตชิปอันดับ 1 ของโลกอย่าง TSMC จะมีน้ำไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ที่คาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าภายในปี 2573 จากปี 2565 ในฐานการผลิตหลักที่ได้หวั่น ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจาก TSMC มีส่วนแบ่งในตลาดโลกสูงถึง 60% ของตลาดชิปโลก

- **Green Bottlenecks...คอขวดการเปลี่ยนผ่านสู่โลกสีเขียว** โดยเฉพาะการใช้พลังงานสะอาด ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการลดการปล่อยคาร์บอนของภาคพลังงาน โดย BloombergNEF รายงานว่าโครงการพลังงานสะอาดอย่างพลังงานแสงอาทิตย์และพลังงานลมกำลังเผชิญข้อจำกัดจากการสร้างโครงข่ายไฟฟ้าที่ล่าช้า โดยเฉพาะในสหรัฐฯ ซึ่งมีโครงการพลังงานดังกล่าวกว่า 1,250 กิกะวัตต์ที่รอเชื่อมต่อโครงข่าย (Grid) นอกจากนี้ เทคโนโลยีพลังงานสะอาดหลายประเภท เช่น แบตเตอรี่ EV และกังหันลม ต้องอาศัยธาตุหายาก (Rare Earth) เพื่อการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม Rare Earth มีแหล่งผลิตกระจุกตัวในไม่กี่ประเทศ ที่สำคัญ คือ จีน (สัดส่วนราว 60% ของการผลิตโลก) ทำให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับความมั่นคงของห่วงโซ่อุปทานและราคาที่อาจพุ่งสูงขึ้นของ Rare Earth โดยเฉพาะหากความขัดแย้งระหว่างจีนและสหรัฐฯ เร่งตัวขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนการใช้พลังงานสะอาดเพิ่มขึ้นและเป็นอุปสรรคต่อการเติบโตของธุรกิจสีเขียว

จะเห็นได้ว่า 3 Bottlenecks ดังกล่าวนับเป็นความเสี่ยงที่ท้าทายต่อภาคธุรกิจในหลายมิติ ซึ่งผู้ประกอบการต้องติดตามสถานการณ์โลกอย่างใกล้ชิดเพื่อเตรียมพร้อมรับมือ ไม่ว่าจะเป็นการเตรียมแผนสำรองในการกระจายความเสี่ยงและการหาแหล่งวัตถุดิบสำรอง ตลอดจนแนวทางการบริหารต้นทุนที่เหมาะสม EXIM BANK พร้อมสนับสนุนผู้ประกอบการในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นการเติมความถี่ เติมโอกาส และเติมเงินทุน เพื่อให้ธุรกิจก้าวข้ามทุกอุปสรรคและพร้อมเดินไปข้างหน้าอย่างมั่นคง